

TISKOVÉ STŘEDISKO ČBK

ZPRÁVY Z DOMOVA

EKUMENICKÁ BOHOSLUŽBA NA BÍLÉ HOŘE - ULOŽENÍ OSTATKŮ PADLÝCH 991095

PŘÍLOHA ZPRÁV

PROJEV KARDINÁLA MILOSLAVA VLKA
PROJEV BISKUPA VLADISLAVA VOLNÉHO
POSELSTVÍ PŘEDSEDY ERC V ČR SYNODNÍHO SENIORA PAVLA
SMETANY
POSELSTVÍ KARDINÁLA ROGERA ETCHEGARAYE

PRAHA 7.11.1999, odpovědná redaktorka Ing. Gabriela Hánečková
tel.: +420/2/20 181 431; fax: +420/2/20 181 200; e-mail: cbk@ktf.cuni.cz; <http://cbk.cirkev.cz/>

ZPRÁVY Z DOMOVA

EKUMENICKÁ BOHOSLUŽBA NA BÍLÉ HOŘE - ULOŽENÍ OSTATKŮ PADLÝCH 991095

Praha: Událostí mimořádného významu v oblasti ekumenismu a vzájemného smiřování církví bylo **společné uložení ostatků 44 padlých v bělohorské bitvě** (42 mužů a 2 žen), které se v neděli 7.11. konalo na Bílé Hoře za přítomnosti *kardinála Miloslava Vlka*, *biskupa Slezské církve evangelické a.v. Vladislava Volného*, náměstka ministra obrany *PhDr. Petra Taxe*, ředitele Historického ústavu Armády ČR *Dr. Petra Klučiny*, historika *P.PhDr.ThLic. Františka Holečka OM* a dalších významných osobností církevního i společenského života a věřících různých křesťanských církví.

Při ekumenické bohoslužbě **zazněla slova lítosti nad násilím minulosti a vyjádření vzájemného odpuštění** z úst kardinála Vlka a biskupa Volného i **pozdravná poselství** předsedy Ekumenické rady církví v ČR *synodního seniora Pavla Smetany* a předsedy Centrálního výboru Velkého jubilea roku 2000 *kardinála Rogera Etchegaraye* (viz příloha zpráv).

Biskup Volný ve svém projevu **zdůraznil lítost nad proviněními evangelíků vůči členům katolických řádů** v naší vlasti a mimořádně **ocenil roli kardinála Vlka** v čele současné české katolické církve. Vyslovil také poděkování a obdiv komunitě břevnovských benediktinů, kteří pod vedením *převora P. Prokopa Petra Siostrzonka OSB* toto setkání připravili a dlouhodobě spolupracují na aktivitách smiřování církví na prahu třetího tisíciletí.

OBSAH

PŘÍLOHA ZPRÁV

PROJEV KARDINÁLA MILOSLAVA VLKA

Setkáváme se zde, na bělohorském bojišti, na prahu Jubilejního roku, času milosti, odpuštění a smiření i nové naděje pro nové tisíciletí, abychom dali "evangelní odpověď" světu, který poznal

nelidskosti 20. století, prošel hrůzami 1. a 2. světové války, zajateckých táborů a nesmírných pogromů" (Tertio millennio adveniente - TMA 18). Jak by pak námi neotřásl osud tisíců evangelických vyhnanců, kteří po bělohorské porážce museli opustit svou vlast. "Tyto dávné i nedávné události ukazují, že svět potřebuje očistu, potřebuje obrácení" (TMA 18). Potřebuje naléhavě uzdravení historické paměti církvi i národa samého.

Kritické vědecké bádání moderní doby nás poučilo, že stavovské povstání z let 1618-1620 nebylo záležitostí národní v tehdejších, ani v dnešním slova smyslu. Nebylo také občanskou válkou uvnitř národa rozděleného náboženstvím. Mezinárodní svazky a pojítka vůdců daleko předčily všechna pouta národní, která se omezovala na zemskovlastenecké vědomí či povědomí mužů, jejichž rodnou řečí byla buď čeština nebo němčina. Stavovští politikové, stejně jako říšští vévodové protestantských krajín hledali oporu ve svazcích s politickými a ideovými souvěrci. Tehdy se i česká stavovská politika dostala více než kdykoli předtím do širších evropských souvislostí. Neboť o to, co podniká protestantská opozice v Čechách, se zajímala stejně tak středoevropská Unie evangelických knížat jako bojující Spojené Nizozemí. Od počátku 17. století se houfce obou bojovně naladěných táborů chystaly změřit své síly.

"Věřme, že česká válka rozhodne o naší společné věci, zejména však o vaší, protože jste sousedy (Čechů); zatím se snažíme získat pro vás pomoc", psal diplomatický agent nizozemských generálních stavů svému kolegovi z Unie v roce 1619. "Češi za dobrou věc bojovali špatně", řekl nakonec jeden z anglických současníků v roce 1620. V mocenském boji byly v sázce na jedné straně stavovské politické a ideové svobody, na druhé pak veškerá moc rakouské habsburské větve. Exekucí na Staroměstském náměstí před 378 lety, v roce 1621, slavila španělsko-katolická strana triumf vítězství. Nakonec však v třicetiletém válečném zápolení nebylo ani zřetelných vítězů, ani poražených. Zůstala tu jen zničená střední Evropa, země zbavená tisíců rodin evangelických vyhnanců a trýznivá, bolestná vzpomínka.

Neděláme si dnes z jedné, ani z druhé strany iluze, jaký by byl býval osud českých katolíků, kdyby se bylo vítězství přiklonilo na druhou stranu. "Zimní král" Fridrich Falcký se na sklonku života v Haagu netajil názorem, že by mu jeho vyznání nedovolilo s poraženými nenaložit stejně. První předzvěsti takových kroků bylo již v roce 1619 vyhnání jezuitů ze země a první konfiskace, k nimž evangeličtí direktori přikročili.

Po celá staletí jsme uchovávali v živé a bolestné paměti církvi vzpomínky na tyto násilné skutky, které tak osudově poznamenaly katolické i evangelické společenství. Na naší půdě, tady na Bílé Hoře, začala třicetiletá válka. Loni jsme slavili 350 let "Vestfálského míru", který ji sice v roce 1648 ukončil, ale byl začátkem náboženského rozdělení Evropy podle reformačního klíče: "Cuius regio, eius religio" (koho vlada, toho náboženství). Tím bylo postiženo velké množství evangelíků, kteří začali být vyháněni ze zemí, které se dostaly do katolické poloviny rozdělené Evropy.

Vložme dnes spolu s ostatky oněch ubohých lidí, kteří zde položili život, do náruče Božího milosrdenství i bělohorský mýtus, často zastírající z obou stran mocenské cíle náboženskou rouškou, neboť tváří v tvář prahu třetího tisíciletí představuje "bolestnou kapitolu, k níž se synové církve nemohou vrátit jinak, než s duchem otevřeným pro pokání, za tichý souhlas - projevovaný zvláště v některých staletích - s metodami intolerance, a dokonce násilí, ve službě pravdě. Vložme do náruče Božího milosrdenství i ono bolestné rozdělení Evropy, které bylo ve jménu víry způsobeno a prosme za všechny, kdo dnes pracují pro sjednocení Evropy. Kéž církve stále více spolupracují při obnově duchovních pout, vážících národy Evropy a kéž tak odčínají své dluhy minulosti. Správný historický úsudek o této naší minulosti se neobejde bez pečlivého uvážení dobových kulturních podmíněností, pod jejichž vlivem se mnozí mohli v dobré víře domnívat, že autentické vydávání svědectví pravdě znamená potlačovat nebo alespoň vylučovat názor druhého. Nejrůznější důvody často spoluvytvářely předpoklady intolerance a živily atmosféru vášni, z níž se dokázali vytrhnout jen lidé velkého ducha, opravdu svobodní a plní Boha. Ale ani uvážení polehčujících okolností nezbavuje církev povinnosti velmi želeť slabosti tolika svých synů, kteří pokrývali její tvář a dokonce zabránili tomu, aby plně nahlížela obraz svého ukřižovaného Pána, nepřekonatelného příkladu trpělivé lásky a pokorné mírnosti.

Z těchto bolestných rysů minulosti vyplývá pro budoucnost poučení, které musí vést každého

křesťana k tomu, aby se pevně držel zlatého pravidla daného koncilem: "Pravda nevznáší svůj nárok jinak než silou pravdy samé, která proniká do lidské mysli jemně a spolu mocně" (TMA 35).

S tímto vědomím chceme dnes před Bohem v lítosti a pokání společně vyznat podíl našich otců na onom bolestném rozdělení, prosit Boha i bratry o odpuštění vzájemných vin minulosti a prosit Pána, aby obnovil jednotu svého lidu, prosit Duchu svatého, aby nás vedl k oné viditelné jednotě, která je Kristovou vůlí. Odzbrojit staré vášně a zlomit obruče výčitek, svírající ledovým chladem naše srdce, abychom mohli své nejlepší síly společně nasadit pro vlast.

Když si dnes tímto úkonem smíření připomínáme minulost, chceme také vyvodit důsledky - nejzávažnějším úkolem, který před námi nyní stojí, je "zpytování svědomí, zvláště ve vztahu k církvi naší doby. Je třeba, aby se křesťané na prahu třetího tisíciletí pokorně postavili před Pána a ptali se sami sebe na svou spoluodpovědnost ve vztahu ke zlu naší doby, která je poznamenána tolika rozděleními mezi národy, mezi rasami, politickými stranami, mezi politiky, mezi jedinci. Je plná bolesti, trápení, chybí jí pevná půda duchovních hodnot - jako orientace. Chybí jí naděje. Možná, že i tady máme my, rozdělení křesťané, spoluvinu na situaci. Tato chvíle je pro nás výzvou k vydávání svědectví naší době o Bohu, který je společenstvím a jednotou osob.

Kéž je tedy toto naše setkání o smíření znamením této zemi, že cesta k jednotě je možná, i výzvou k novému radostnému vydávání svědectví "evangelium naděje", jak to zdůraznila nedávná synoda o Evropě. Člověk nemůže žít bez naděje: jinak by jeho život pozbyl smyslu a stal by se nesnesitelným. Ale tato naděje každodenně slábne, je narušována a ničena nesčetnými formami utrpení, úzkosti a smrti, jež souží srdce mnoha lidí. Ano, bratři a sestry, člověk nemůže žít bez naděje: ale je naděje možná a kdo ji těmto lidem může dát, když i v poslední době tolik nadějí skončilo hlubokým zklamáním?

Ve světle víry v Ježíše Krista, s pokornou jistotou víme, že vás neklameme, když společně prohlašujeme, že naděje je možná i dnes, a že je možná pro všechny. Bůh ve své otcovské lásce nikomu tuto možnost neodmítá, neboť si přeje, aby všichni lidé dosáhli plného štěstí.

Že máme odvahu v dnešním světě mluvit o naději, my, slabí lidé, zatížení svými proviněními, je dáno tím, že neříkáme pouze útěšná, povzbuzující slova, ale naše naděje je zakotvena v Ježíši Kristu, který přišel do tohoto světa, stal se člověkem a svým životem splnil všechny staleté proročké předpovědi, které věrný Bůh dal. Bůh je mocný, aby své slovo splnil. Největší naplněné slovo je přemožení smrti zmrtvýchvstáním. Ježíš Kristus překonal smrt - největšího úhlavního nepřítele člověka - to je pramen naší jisté naděje. A ještě více: I dnes existují silná znamení pravdivosti této naděje uprostřed církve: řady mučedníků doby nedávno minulé, svoboda církve, četná široce rozvětvená obnovná církevní hnutí, naše společná ekumenická cesta - a tolik jiných silných znamení křesťanské naděje.

Důvěřujme jako první tomuto Slovu - čtenému, rozjímanému a promodlenému ve Svatých Písmech. Snažme se v našich církvích dát svědectvím života nový impuls k hlásání, kázání, katechezi, teologickému bádání, k pěstování náboženské kultury, dialogu vědy a víry. "... Učme se ochotně a plně přijímat učení církve, aby naše myšlení a chování bylo v souladu s Ježíšovým evangelium" (Poselství synody o Evropě, říjen 1999, 5).

Kéž toto naše bělohorské setkání smíření naše smýšlení promění a dá v osvobozující síle odpuštění vytrysknout hluboké touze po smíření s Bohem i bratřími. Kéž je i ona znamením naděje celé naší občanské společnosti a otevře všem těm, kdo již propadali ve ztrátě smyslu své existence beznaději, cestu ke Kristu, Pánu dějin i našich životů, který na golgotském kříži zvítězil nad hříchem i smrtí a "dvojí spojil v jedno, když zbořil zeď, která rozděluje a působí svár" (Ef 2,14).

OBSAH

PROJEV BISKUPA VLADISLAVA VOLNÉHO

Před týdnem hovořil v Augsburgu kardinál Cassidy o církvi jako o stavbě. Citoval apoštola Pavla, který sám sebe nazývá stavitelem a ostatní, kteří v díle církve působí, spolustaviteli. Základ byl položen jednou provždy, tímto základem je Ježíš Kristus. A nikdo nemůže postavit jiný základ.

Kardinál Cassidy řekl, že nejen stavíme, ale i napravujeme a opravujeme, co různé dějinné bouře a různá zemětřesení způsobila. V té chvíli jsem myslel na naše dějiny, na Bílou Horu, na vše, co se odehrávalo v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od bělohorské bitvy až po "Toleranční patent". To nepředstavitelné pronásledování za svou víru, vyhnání z vlasti, všemožné křivdy. Tyto bouře, zemětřesení v oblasti vztahů mezi konfesemi způsobily obrovské škody na stavbě české církve - Kristovy církve - ke škodě Kristovy církve. Poškodily a zranily pronásledované i pronásledující. Proto připravujeme bohoslužby smíření v Jičíně, v Chomutově, proto působí významná ekumenická Slavkovská iniciativa smíření, proto Augsburg.

Chci před tváří milostivého Boha vyznat za evangelíky v této zemi všechna provinění, způsobená především ve vztahu k řeholním řádům v této zemi. Prosím všemohoucího Boha z upřímnosti svého srdce za odpuštění. Před vámi, sestry a bratři, před římskými katolíky, sestrami a bratry z řádů vyznávám a vyjadřuji velikou lítost. V této chvíli jsme shromážděni v prostoru benediktinské komunity v Břevnově a já vyjadřuji veliký obdiv k tomu, co vše se zde děje pod vedením bratra převora. Bůh vám žehnej.

Bratři a sestry, to, co se děje v oblasti procesu smiřování mezi oběma tradicemi v této zemi, to neděláme my, představitelé církví, ani historici, protože my bychom dokázali - když si posloužím velmi nedokonalým obrazem - zalepit trhliny, udělat dojem, nabílit fasádu. Cítíme, že Duch svatý skrze nás činí veliké věci, vnímáme jeho úžasnou sílu. Chci také vyjádřit Bohu vděčnost za to, že postavil do čela současné české katolické církve člověka výjimečné víry a čistého srdce - kardinála Miloslava Vlka, který je velkým darem pro tuto zemi.

To, co se napravuje, není bílení fasády, je to metanoia - obrácení srdce k Bohu, jak zřetelně vyjadřuje i Poselství z evropské synody biskupů, poselství naděje, z něhož již citoval pan kardinál. Díky Bohu, že kromě Bílé Hory, která je pro náš národ symbolem nesmírně bolestné historické zkušenosti, smíme společně pozvednout svůj zrak víry k jiné hoře - ke Golgotě, ke Kristu Spasiteli, který odpouští, usmíruje a vede nás ke spolupráci, ke společné evangelizaci tohoto národa, ke službě potřebným. Pro mne je tato chvíle důkazem toho, že celá Kristova církev spočívá v náruči milujícího nebeského Otce, který ji - i přes její mnohá selhání - vede k cíli, aby všichni byli jedno.

Stojíme na místech, kde naši předkové, zástupci katolíků a evangelíků, stáli proti sobě jako nepřátelé. Nyní ukládáme ostatky pravděpodobně evangelických vojáků v prostoru katolického chrámu - jako zástupci smíření rozmanitosti Kristovy církve, kteří nezapomínají na dějiny. Ty je třeba studovat a poznávat pravdu, která osvobozuje ke službě národu a celé společnosti.

OBSAH

POSELSTVÍ PŘEDSEDY ERC V ČR SYNODNÍHO SENIORA PAVLA SMETANY

8. listopadu roku 1620 kolem druhé hodiny odpoledne skončila bitva na Bílé Hoře, která na dalších 300 let rozhodla o osudu českých evangelíků a o dalším vývoji Českého království. V nevelkém prostoru Bílé Hory se střetla vojska českých stavů s vojsky císařské ligy. Výsledek porážky českých stavů byl dalekosáhlý. Poprava 27 vůdců povstání, vyhnání evangelických kněží a později důsledně provedená rekatolizace českého národa. Trauma těchto událostí hluboce ovlivnilo duchovní, politický i hospodářský život země Českého království. V pokračující třicetileté válce byla vojsky obou stran naše země zpustošena, počet obyvatel se snížil na polovinu a České království se stalo provincií Rakousko - Uherské monarchie. Po "Vestfálském míru", který potvrdil zásadu "koho vlada, toho náboženství", byla česká země navíc ochuzena o desetitisíce evangelických rodin, které hledaly útočiště ve Slezsku, Sasku a Prusku. Duchovně utrpěl český národ vnitřní rozpolceností u části obyvatelstva, které jen formálně přijalo římské katolictví. V zemi, kde do Bílé Hory vládla nebývalá tolerance mezi křesťany různých tradic, došlo k výbuchu skryté či otevřené nenávisti, která byla živena dalšími generacemi křesťanů obou tradic a z národního povědomí nevymizela až do současnosti.

Dnes je zřetelné, že ne všechna hodnocení byla správná a spravedlivá. Především si uvědomujeme, že pod duchovními hesly se na obou stranách prosazovaly mocenské zájmy, že odbojná česká evangelická šlechta neměla dostatečnou mravní a duchovní sílu a odhodlání v

tomto dějinném zápasu. Lidové vrstvy se staly jen trpným předmětem mocenských cílů. Na bělohorském bojišti i na bojištích střední Evropy během třicetileté války nebyly poraženy pouze ideje a náboženská přesvědčení, ale nýbrž tam umírali obyčejní lidé, křesťané, muži i ženy. Lidé, kteří nechtěli válku, kteří toužili po pokojném životě, kteří chtěli jen vyznávat svou víru ve svobodě svědomí a přesvědčení.

Setkáváme-li se dnes na místě, na němž se odehrála bitva na Bílé Hoře, a vzpomínáme-li na všechna bojiště, kde mezi sebou bojovali křesťané různých vyznání, pak s bolestí vyznáváme, že krev obětí nesnášenlivosti dodnes volá ze země a je obžalobou nás, křesťanů.

Zástupci římskokatolické a evangelické církve se setkávají při kostele Panny Marie Vítězné, který byl postaven těsně po osudových událostech na Bílé Hoře, aby zde uložili ostatky dvačtyřiceti mužů a dvou žen, kteří se stali konkrétní obětí náboženské nesnášenlivosti. Nad jejich otevřeným hrobem se setkáváme, zástupci obou křesťanských tradic, abychom společně vyznali své viny a veřejně vyhlásili, že se nic podobného nesmí opakovat. Vyznáváme spolu se všemi křesťany, že nad naší lidskou růzností se klene smířující a odpouštějící Kristova láska. V této pohnuté chvíli kdy jsou ukládány do římskokatolické půdy ostatky pravděpodobně evangelických vojáků, prosíme nebeského Otce, jeden druhého i všechny oběti nenávisti, za odpuštění a vyslovujeme společně ujištění, že se nadále chceme přijímat jako bratři a sestry v Kristu, vzájemně si sloužit a obdarovávat se duchovními dary. Kéž Ježíš Kristus, který spolutrpěl s pobitými a pronásledovanými, je v této pohnuté chvíli vyvýšen jako král lásky, pokoje a společné naděje na přelomu druhého a třetího tisíciletí.

OBSAH

POSELSTVÍ KARDINÁLA ROGERA ETCHEGARAYE

Shromáždili jste se na Bílé Hoře, abyste společně uložili k věčnému odpočinku ostatky padlých z bitvy, která 8. listopadu 1620 přinesla porážku českých protestantských stavů a stala se pro celá staletí symbolem bolestné vzpomínky na následné vyhnání tisíců evangelických rodin, jež se nechtěly vzdát svého nejnějnějšího náboženského přesvědčení, z vašich zemí, i mnohdy násilného obracení značné části jejich obyvatelstva ke katolickému vyznání. Nyní se chystáte přikročit k tomuto tak významnému aktu v této zemi, v níž se zrodil a vyhasl mezi léty 1618-1648 bratrovražedný požár hrozného náboženského zápasu třicetileté války, abyste odevzdali Božímu milosrdenství rozdělení, rány a násilné skutky minulosti a zhojili historickou paměť církvi, abyste mohli překročit práh Jubilejního roku, osvobození ode jha výčitek násilím podrobených svědomí a ukázali tak celému národu oživující sílu vzájemného odpuštění a smíření.

Kéž vás posílí pevné přesvědčení římskokatolické církve, které vyznala na 2. vatikánském sněmu, když prohlásila, že "všichni lidé mají povinnost hledat pravdu, především o Bohu a o jeho církvi, a poznanou pravdu přijmout a zachovávat", že "pravda nevznáší svůj nárok jinak než silou pravdy samé, která proniká do lidské mysli jemně a spolu mocně" (Dignitatis humanae - DH, 1), a že "lidská osoba má právo na náboženskou svobodu. Tato svoboda pak záleží v tom, že všichni lidé musí být prosti nátlaku jak ze strany jednotlivců, tak ze strany společenských skupin a jakékoli lidské moci, takže nikdo nesmí být donucován jednat v oblasti náboženství proti svému svědomí, ani mu nesmí být zabraňováno jednat podle svého svědomí soukromě i veřejně, buď sám nebo spolu s jinými, v náležitých mezích..., že právo na náboženskou svobodu je skutečně založeno na důstojnosti lidské osoby, jak nám ji dává poznat i zjevené Boží slovo i sám rozum" (DH, 2).

Ať vám Pán pokoje, který se za nás obětoval na golgotském kříži a "dvojí spojil v jedno, když zbořil zeď, která rozděluje a působí svár" (Ef 2,14), který povstal v srdcích skrze hřích a lidskou slabost, napomáhá, abyste šlechetně vytrvali na této cestě a rozevře před vámi úsvit nové naděje třetího tisíciletí.

OBSAH